

HØGSKOLEN I HARSTAD

S
k
r
i
f
t
s
e
r
i
e

LÆRING OG FORSTÅELSE

Tor J Schjelde

Høgskolen i Harstad
Skriftserien 2002/09

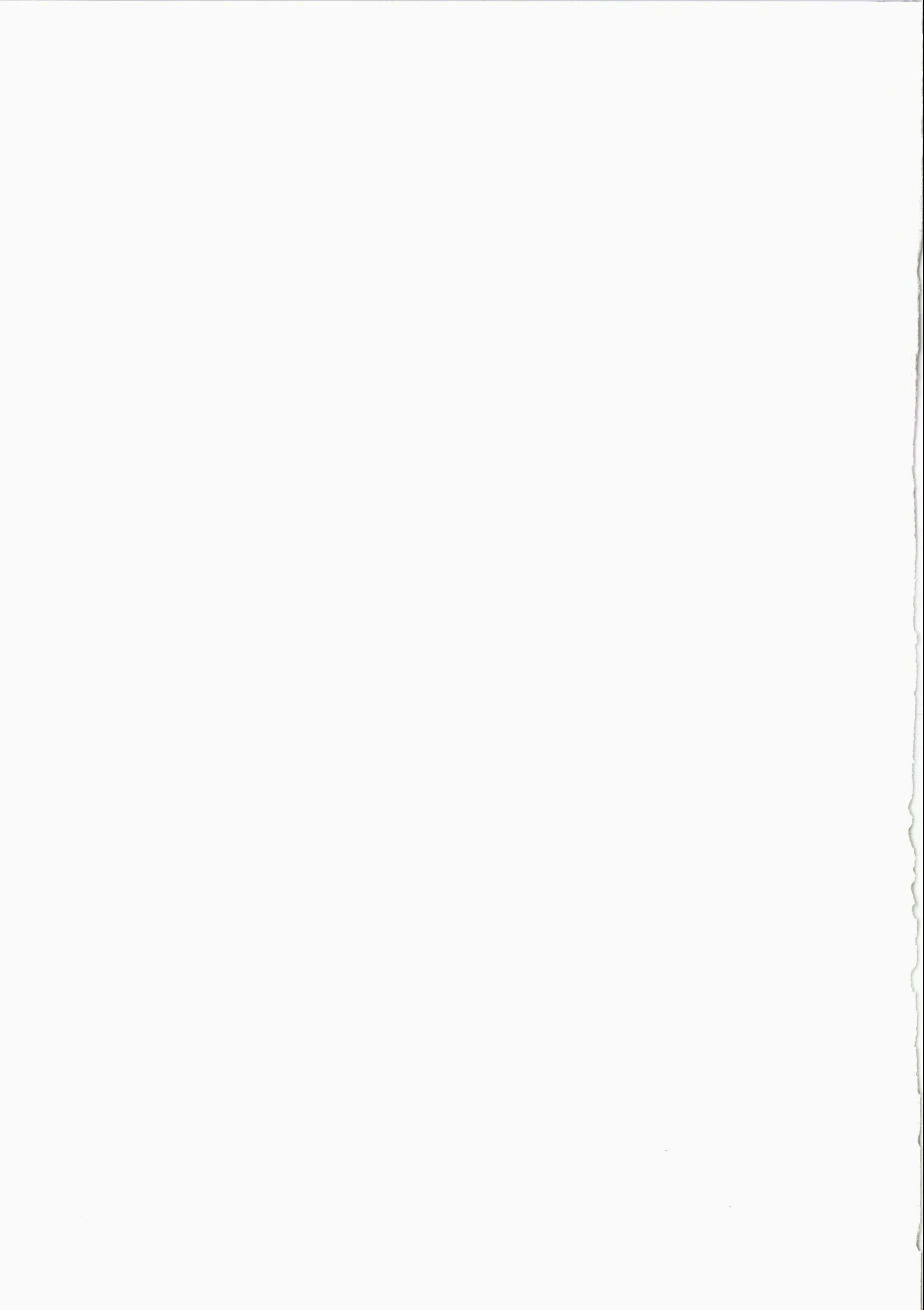
Harstad
University College

LÆRING OG FORSTÅELSE

Tor J Schjelde

Høgskolen i Harstad Harstad
Skriftserien 2002/09 University College

Tittel		Nummer/Number
LÆRING OG FORSTÅELSE		2002/09
		Sider/Pages 20 sider
Forfatter/Author		
Tor J. Schjelde		
Avdeling/Department	Prosjekt/Project	
Helse- og sosialavdeling		
Sammendrag/Abstract		
<p>Denne artikkelen omhandler det å lære og hvilke prosesser den lærende bør igjennom for å bearbeide lærestoffet på en lærerik måte. Målgruppen er i hovedsak lærere i barne- og ungdomsskolen, men er også av allmenngyldig interesse.</p> <p>Våren 2000 deltok over 4000 norske elever (15 -åringer) i første runde av OECD-undersøkelsen PISA (Programme for International Student Assessment). Undersøkelsen viste bl.a. at norske elever brukte lite utdypningsstrategier og kontrollstrategier i arbeidet med skolefagene. Forfatteren har i denne artikkelen pekt på mulige tiltak som kan føre til at elevene bearbeider lærestoffet på en lærerik måte. Forfatteren begynner artikkelen med å se på det lærende menneske som et meningsdannende og som aktivt strategisk. For å få mening i lærestoffet legger forfatteren det fullstendige læringsbegrep til grunn (Bjørgen, 2000). I det aktive strategiske ligger bruk av dybdenivå strategier (Raaheim og Raaheim, 2000).</p> <p>Forfattere hevder at når elever/studenter skal lære må de igjennom to prosesser - den ene prosessen er å forenkle lærestoffet og den andre prosessen er å berike lærestoffet. I forenkling av lærestoffet kan eleven bruke tankekart, begrepskart, tidslinje og styrkenotat. I berikelse av lærestoffet kan eleven bruke læresamtale, skrive for å lære og bruke av ulike perspektiver.</p>		
Stikkord	Læring, læringsstrategier, tankekart, begrepskart, styrkenotat, læresamtalen, skrive for å lære.	Key Words
ISBN	82-453-0179-5	ISSN 0807-2698

HØGSKOLEN I HARSTAD

LÆRING OG FORSTÅELSE

Dette heftet prøver å belyse følgende spørsmål: Hvordan forstår vi begrepet læring, og lærestrategier? Hvordan kan vi legge opp undervisningen slik at elever bearbeider lærestoffet på en lærerik måte?

Av: Tor J. Schjelde
Høgskolelektor i psykologi
Avd. helse- og sosialavdeling

INNLEDNING

En kognitive "revolusjon" har skjedd innen faget psykologi. Den kognitive psykologi er opptatt av hvordan vi oppfatter, bearbeider, lagrer og anvender informasjon. Dette blir studert for eksempel ved at du lar forsøkspersoner lære seg lister av ord for deretter å reproducere etter visse tidsintervall, med eller uten forstyrrelser. En annen metode som anvendes er at forsøkspersonene forteller hva de tenker i lærings situasjonen. Læringsstrategier har sine røtter i kognitiv psykologi.

Læringsstrategier, begreper og motivasjon er viktige læringsforutsetninger. Det å ha gode læringsforutsetninger ser ut til å være viktig i vårt informasjonssamfunn. I den nye kapitalisme vil arbeideren møte sammensatte og skiftende krav, som ikke kan bli møtt med standardiserte løsninger (Sørhaug, 2001). Det er denne verden våre barn vil møte. Og det store spørsmålet blir da; hvilke kunnskaper, ferdigheter og holdninger bør våre barn ha i møte med det nye arbeidslivet? En viktig lærdom jeg tror barna bør ha, er lærdommen om hvordan de lærer ved utdanningsinstitusjonene. Denne artikkelen omhandler det å lære og hvilke prosesser en bør igjennom for å bearbeide lærestoffet på en lærerik måte. Målgruppen er i hovedsak lærere i barne- og ungdomsskolen, men er også av allmenngyldig interesse.

Sommeren 2002.

Tor J. Schjelde

Teoridel

Endring av fokus - fra faktakunnskap til prosesskunnskap

Våren 2000 deltok over 4000 norske elever (15 -åringer) i første runde av OECD-undersøkelsen PISA (Programme for International Student Assessment). Undersøkelsen viste bl.a. at norske elever brukte lite utdypningsstrategier og kontrollstrategier i arbeidet med skolefagene. De viste en liten bruk av læringsstrategier i skolearbeidet. Dette kan tyde på at norske elever tar mindre ansvar for egen læring, og at de gjør seg avhengig av lærer for å lære - eller har lærerne gjort elevene hjelpeløse? Man kan tolke resultatene dithen at elevene tror at læring er noe som skjer dem, og som de selv ikke har ansvar for.

Det å lære elevene å lære, vil være med på å gi de mulighet til å ta ansvar for egen læring. Læring er ikke noe som skjer med dem, men noe de selv må gjøre. Noen læringsoppgaver krever langvarig arbeid, mens andre blir løst ved umiddelbar gjenkjenning/gjenhenting. Læring kan være et slit, og dermed noe en ofte ikke ønsker å gjøre, og håper andre kan gjøre for oss.

Den passive tilhører lærer lite, men tilhøreren kan være god for lærer (læreren kan tenke: "noen lytter til meg ergo så betyr jeg noe for elevene"). Med for elevene vil passiv lytting ikke være en garanti for læring. For å lære må elevene være aktive. Den aktive elev har behov for en lærer som kan motivere, vekke interesse for det som skal læres og gi tilbakemelding på gjennomført læringsarbeid. For å motivere må lærer involvere seg i den enkelte elev. Hver elev er unik, og utvikler seg og lærer på sin egen måte. Det å få god kontakt med enkeltelevene er en forutsetning for at lærer skal få autoritet. En god kontakt er vevd sammen av tillit. For at elevene skal få tillit til deg må du vise at du bryr deg om dem, du må gi dem anerkjennelse. Anerkjennelse på den de er. For noen elever er det å ha tillit til andre vanskelig . Disse elevene er vant til å bli avvist og sviktet. Det å komme i posisjon til disse elevene er en særdeles stor utfordring, som krever romslighet og tålmodighet fra de voksne.

For å forstå forskjellene¹ på måter elever lærer på, så har Howard Gardner (1993) skissert fem atkomstveier til læring/forståelse. Vi kan tenke oss emnet/temaet som et rom, med minst fem dører eller atkomstveier. Disse er:

A. Den fortellende atkomstvei - her bruker man den fortellende metode om det aktuelle tema/emnet.

B. Den logisk- kvantitative atkomstvei - her nærmer man seg begrepene ved hjelp av numerisk eller deduktiv² resonnering.

C. Den grunnlagsorienterte atkomstvei - undersøke de filosofiske og terminologiske fasettene av begrepet. Denne framgangsmåte passer for mennesker som liker å stille grunnleggende spørsmål.

D. Den estetiske atkomstvei - her vektlegges sensoriske og overflatiske trekk som appellerer til - eller fanger oppmerksomheten til - elever som foretrekker en kunstnerisk innfallsvinkel til livet.

E. Den erfaringsbaserte atkomstvei - en del elever lærer best ved hjelp av en praktisk tilnæringsmåte, gjennom å beskjeftige seg direkte med konkrete oppgaver.

En effektiv lærer er ifølge Gardner en lærer som fungerer som en mekler mellom eleven og pensum, årvåken overfor pedagogiske faktorer - tekster, filmer, dataprogrammer - som bidrar til å bibringe det aktuelle innhold på en engasjerende måte og som tar hensyn til elevenes måter å lære på. Det er innlysende at anvendelse av flere forskjellige atkomstveier kan være et virkemiddel til å gi en differensiert lærdom, som vil være med - ifølge Gardner- på å ta livet av elevers misoppfatning, fordommer og stereotyper. Dette kan gi elevene forståelse av emnet og ikke bare gi "papegøye" kunnskap – "elever som lærende kopier".

¹ I tillegg til ulikhet i modenhet som ofte krever differensiering i vanskegrad og omfang på lærestoffet

² Deduktive - trekke slutninger fra det generelle til det spesielle.

Læring

I vårt samfunn har vi en del myter om hva som fremmer læring, disse er ifølge Bjørgen (1992):

1. Myten om at stimulering er nok - denne første myten går på at bare vi gir barna et stimulerende miljø så lærer de. Men læring er et arbeid, dette må utføres av den som skal lære og ofte i et stille rom.

2. Myten om at læring er avhengig av en lærer - Denne myten antar at det er lærer som sitter på den riktige kunnskapen og deler den ut til elevene . Men oppgaven til lærer er å kunne spesifisere læringsmålet og gi reaksjoner på elevenes forsøk på å nå dette målet, og i tillegg stadig å oppmuntre til den ofte tunge læringsprosessen. Rollen til læreren blir å være en «trener».

3. Myten om at det er læreren som må komme gjennom pensum - det er eleven som må komme igjennom pensum, trekke ut meningen og fortolke lærestoffet.

4. Myten om formidling- Denne myten antar at lærer skal vise sin forståelse av lærestoffet og dermed så vil elevene følge etter. Men læring er å finne mening og struktur. Tenkningen og strukturering av lærestoffet må eleven gjøre selv. Det er mulig å beundre en annens læringsstruktur, men det er ikke noe som elevene kan bruke. «En mann kan dø for en annens livsverk, men skal han fortsette å leve må han leve for sitt eget» (Ibsen).

5. Myten om høring- Denne myten går på at høring av lærestoff som man gjenkjenner fører til læring. Men lærestoffet må bearbeides av eleven for at det skal læres.

6. Myten om læring og straff - Straff fører ikke til økt konsentrasjon men frykt for å mislykkes. Denne frykten tar oppmerksomheten bort fra læringsaktiviteten og retter den mot straffen.

7. Myten om at galt skal bemerkes- vi er oppdratt til å være kritisk tenkende, men det bør være til lærestoffet og ikke til prestasjonene. Å fokusere på det riktige i besvarelsen med ros/belønning har positivt læringseffekt. Enda større læringseffekt er det å rose læringsinnsats.

Hvordan vi definerer læring påvirker vår forståelse av læring. Både hva som skal læres og hvordan det skal læres, er styrende for kvaliteten på undervisningen og læringen (Martin, Prosser, Trigwell, Ramsden & Benjamin, 2000). Hvordan blir læring definert? I innføringsbok i psykologi for universiteter og høyskoler av Nielsen og Raaheim (red.) definerer medforfatter Tore Helstrup læring ”*som de forholdsvis varige endringer i opplevelse og atferd som er et resultat av sansepåvirkning og erfaring*” (Helstrup, 1997, s. 213). En tilsvarende definisjon er ”*erverving av kunnskaper og ferdigheter som er relativt permanente og har sitt utgangspunkt i erfaring*” (Kaufmann og Kaufmann, 1998, s. 164). I Helstrups definisjon er læringsresultatet endringer i opplevelse og atferd og hos Kaufmann og Kaufmann er læringsresultatet erverving av kunnskaper og ferdigheter. Disse definisjonene sier at læringsresultatene er avhengig av sansepåvirkning og erfaring. Disse definisjonene sier ikke hvilken atferd³ som læres og hvilke erfaringer som er nødvendig for å lære. Foregår det læring ved å se på TV? Foregår det læring ved å høre på en lærer? Erfaringer og sansepåvirkninger kan føre til læring, men stimulering er ikke nok for at læring skal skje. I det fullstendige læringsbegrep *inngår en vilje til å lære og frivillig initiering av læringsprosessen, derved kjennskap til målet og hva det skal bringe, kjennskap til hva læringsarbeidet består i, kunnskap om kriteriene for hva som er godt og dårlig resultat, testing og anvendelse av læringsresultatet etter at læringsprosessen er over – og som resultat av arbeidet en stadig økende erfaring om seg selv som lærende med dertil følgende tro på seg selv og mot og evne til å utnytte sin egen kreativitet* (Bjørngen, 2000, s.233) Bjørngen mener at dette må være oppfylt for at elevene kan ta ansvar for egen læring? I det fullstendige læringsbegrep sees læring på som et meningsskapende arbeid. En påstand er at meningsfylthet er læring (M=L).

I dette ligger det at verbal læring rett og slett består i forsøk på å skape mening eller forståelse (Bjørngen, 2000, s. 231).

³ I begrepet atferd legger jeg her opplevelser, kunnskaper, holdninger og ferdigheter.

Læringsstrategier

Ordet strategi betyr langsiktig overordnet fremgangsmåte. Den generelle retningen som man følger for å nå uuttalte eller uttalte mål. Læringsstrategi vil si allmenn fremgangsmåte ved læring. (Egidius, 2000).

De strategier som eleven benytter kan være en overflatetilnærming, en dybdetilnærming eller en strategisk tilnærming⁴. I stikkordsform er det som følger (Raaheim & Raaheim, 2000;s 119):

Dybdenivå strategi	Overflatenivå strategi
<ul style="list-style-type: none"> • Forstå • Helhet • Indre motivasjon • Kritisk • Oversikt • Problemorientert • Pensumfri • Åpenhet • Struktur 	<ul style="list-style-type: none"> • identifisere fakta • fragmentert læringssyn • ytre motivasjon • instrumentell læring • detaljer • memorering • pensumbundet • redsel for å mislykkes • overlæring
Holistisk læringsstil	Atomistisk læringsstil

Ved bruk av en strategisk strategi så velger eleven mellom læringsstilene ut ifra bl.a. viktigheten av oppgaven, hva eleven tror de skal lære og den tid eleven har til disposisjon.

⁴ Hentet fra forskning om studentlæring , fra fenomenologisk tilnærming som har sitt opphav blant Gøteborgerne Sälje og Marton.

Vi vet fra forskning om studentenes læring at de studenter som viser en dybdetilnærming til læringsoppgavene lyktes bedre i sine studier.

Ett annet viktig funn i forskningen om læringsstrategier er at de elevene som lærer kvalitativt bedre går ut over læringsoppgaven (Strømsø, 2001). Med å gå ut over, betyr i denne sammenheng å relatere nytt lærestoff til eksisterende kunnskap, nyansere eksisterende viten, lage nye kategorier osv. På denne måten erfarer elevene at kunnskap er et dynamisk fenomen. Ny viten erstatter/bygger på "gammel" viten, og "gammel" viten kan bli til ny viten. For enkelte elever kan dette oppleves som forvirrende. Dette er elever som har behov for faste rammer, entydige svar, og har behov for struktur som gir trygghet. For disse elevene finnes ikke utydigheten, virkeligheten er enten sann eller gal, enten sort eller hvit. Dynamiske fenomener kan for dem oppfattes som ubestemthet og usikkerhet, som er vanskelig å leve med.

For å oppsummere så antar læringsstrategi- tradisjonen at individet er aktiv i sin læringsprosess, og benytter ulike strategier for å trekke ut informasjon fra miljøet. Denne informasjonen organiseres i forhold til eksisterende begrepssystemer og gjennom en aktiv prosess blir informasjonen lagret. Læringsprosessen blir styrt av individet;

- stille spørsmål
- planlegge
- styre læringsarbeidet
- sjekke
- vurdere
- selv- testing

Dette er metakognitive ⁵prosesser, som gir eleven viten om hvordan de lærer.

Barn og unge med lærevansker viser seg å kunne ha problemer med følgende:

- Vansker med å skille mellom vesentlig og uvesentlig informasjon
- Vansker med å klassifisere og organisere det en lærer i meningsfulle helheter
- Vansker med å knytte ny informasjon til tidligere erfaringer/kunnskaper
- Vansker med å nyttiggjøre seg tilbakemeldinger fra omgivelsene og justere kurs.

De har ikke utviklet gode metakognitive kunnskaper og ferdigheter.

Den sårbare elev

Når elever skal vise hva de har lært, enten muntlig eller skriftlig, er elevene sårbare. De er sårbare for kritikk. Tilbakemelding er alle som lærer avhengig av, men det er viktig at denne tilbakemeldingen ikke fører til tap av selvfølelse og dermed tap av motivasjon til å ta fatt på nye arbeidsoppgaver. Den danske familierapeuten Jesper Juul (1996) skiller mellom selvtillit og selvfølelse. Han beskriver selvtillit som et ytre stilas - vi bygger vår selvtillit. Vi bygger den opp på mestring og river den ned ved å ikke lykkes. Selvfølelsen beskriver han som en indre termometer, som viser hvor varme eller kalde følelser vi har om oss selv. Hvis vi opplever anerkjennelse fra andre - at vi betyr noe for noen - så vil vi få en god selvfølelse. Hvis vi opplever å bli avvist vil temperaturen synke - vi får en dårlig selvfølelse. Selvfølelsen er ikke en konstant størrelse men vil variere, over tid og mellom steder. Juul sier også at det er mulig å ha en god selvtillit men samtidig en lav selvfølelse.

Refleksjonsoppgave:

Hvordan kan man så gi tilbakemelding til elevene som gjør at en ikke krenker elevenes selvfølelse?

⁵ Metakognisjon - menneskers bevissthet og kunnskap om hvorledes psyken fungerer, dvs hvordan en løser oppgaver eller finner løsninger en stilles ovenfor (Egidius, 2000).

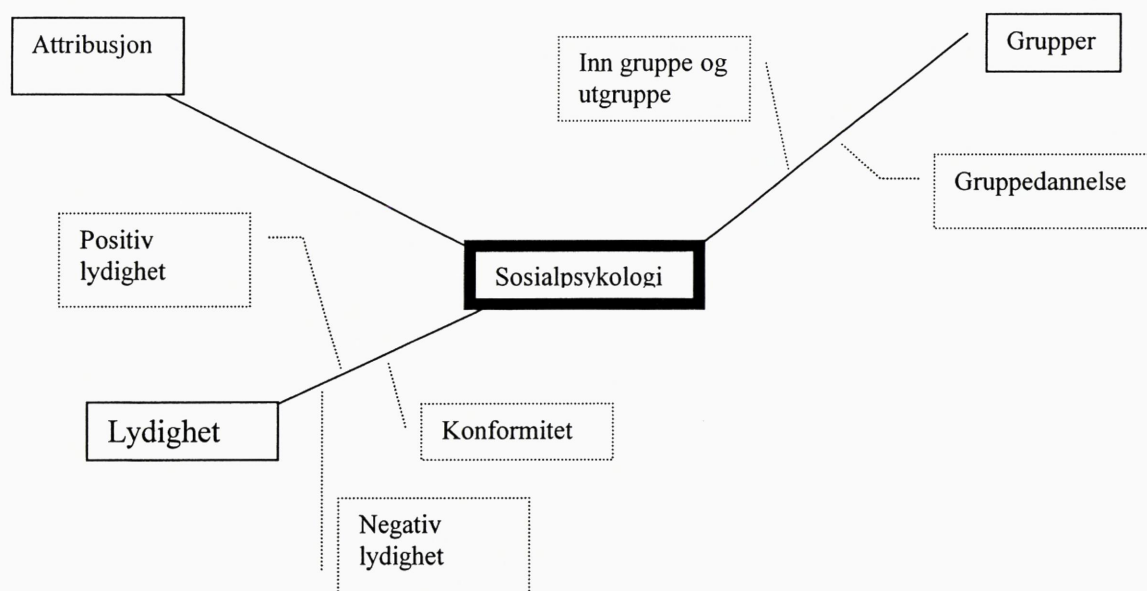
Tiltaksdel⁶

Når elever lærer må de igjennom to prosesse - den ene prosessen er å forenkle lærestoffet og den andre prosessen er å berike lærestoffet. I denne antagelsen ligger en BÅDE- OG tilnærming til læring. Både en overflatenivå tilnærming og en dybdenivå tilnærming til lærestoffet. Du må først identifiserer fakta for deretter å forstå disse fakta. Jeg vil nå gå igjennom måter å forenkle og berike lærestoffet på.

FORENKLE LÆRESTOFFET

Tankekart/begrepskart

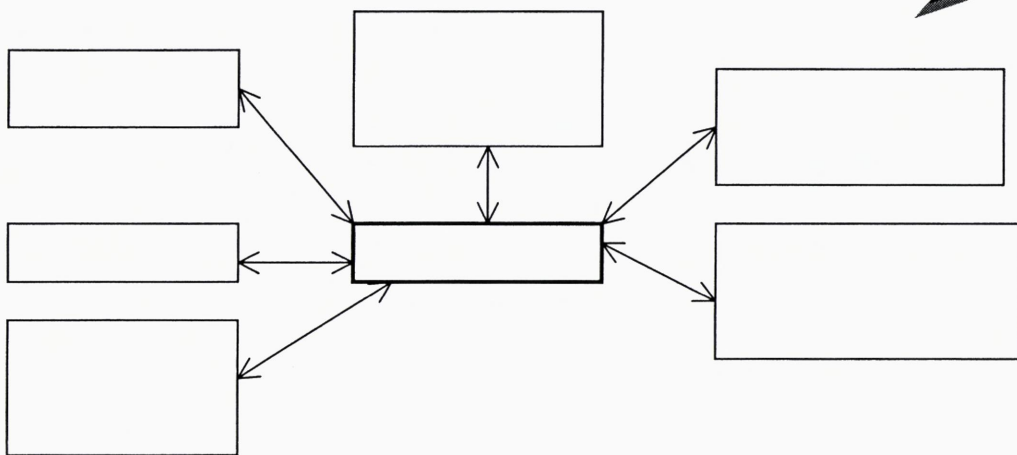
Forskjellige former for tankekart har vist seg å være nyttige til å gi elevene oversikt over aktuelt lærestoff. Et tankekart kan se ut som følger:

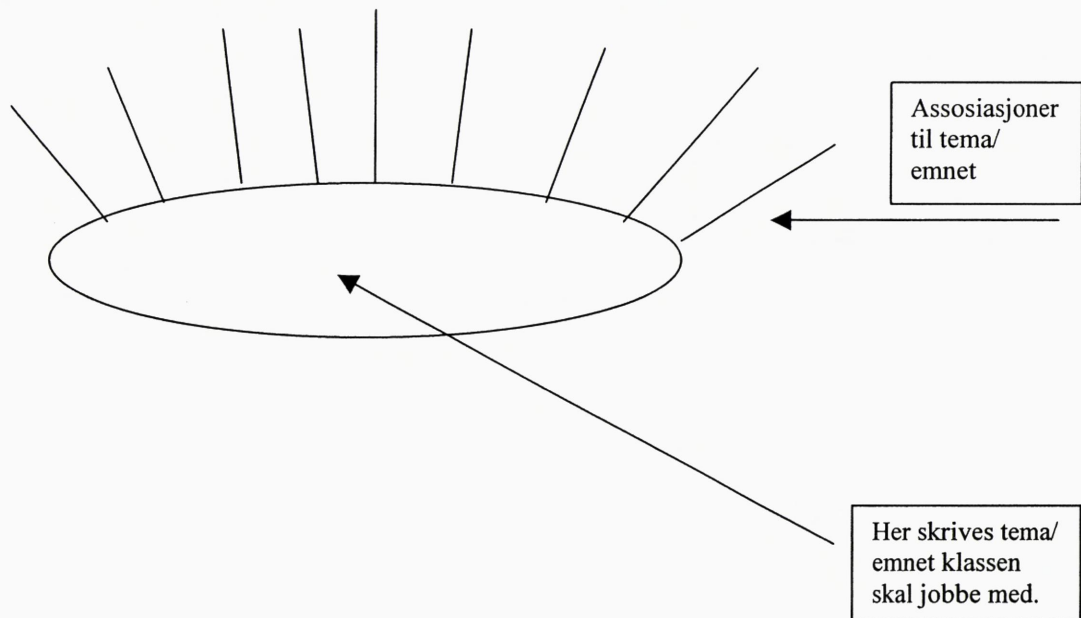
Tankekart er ett nyttig hjelpemiddel med det formål å strukturere lærestoffet og knytte forbindelser mellom "gammel" og ny kunnskap. Å bruke tankekart kan være en god strategi når klassen skal ha idedugnad/idemyldring. Og den kan være nyttig når lærestoffet skal oppsummeres. I tankekartet kan en også bruke bilder/tegninger som illustrerer tema. Undersøkelser har vist at de som kan mye om ett lærestoff har et rikere/mer detaljer tankekart.

⁶ Jeg har hentet ideene fra forfatterne Engen (2002), og Hole (1999).

Eksempel på et tankekart

Klassen kan også benytte seg av pinnsvinet som mal for ordmyldring.

Begrepskart

Å lære begreper er læring ved å kategorisere. Eleven må stille følgende spørsmål: Hva hører sammen? Hva er det som skiller seg ut? Hvilke kjennetegn og karakteristika er typisk for begrepet.

For å eksemplifisere dette vil jeg gi eksempler på oddeproblem, oddeproblem er å velge ut objekter som er avvikende (odd) i forhold til to eller flere like gjenstander.

Figur om oddeproblemer:

(a) Δ

(b) Δ **0** Δ

(c) **0**

I problem (a) vil valg av trekant være riktig. I (b) og (c) vil sirkel være riktig løsning.

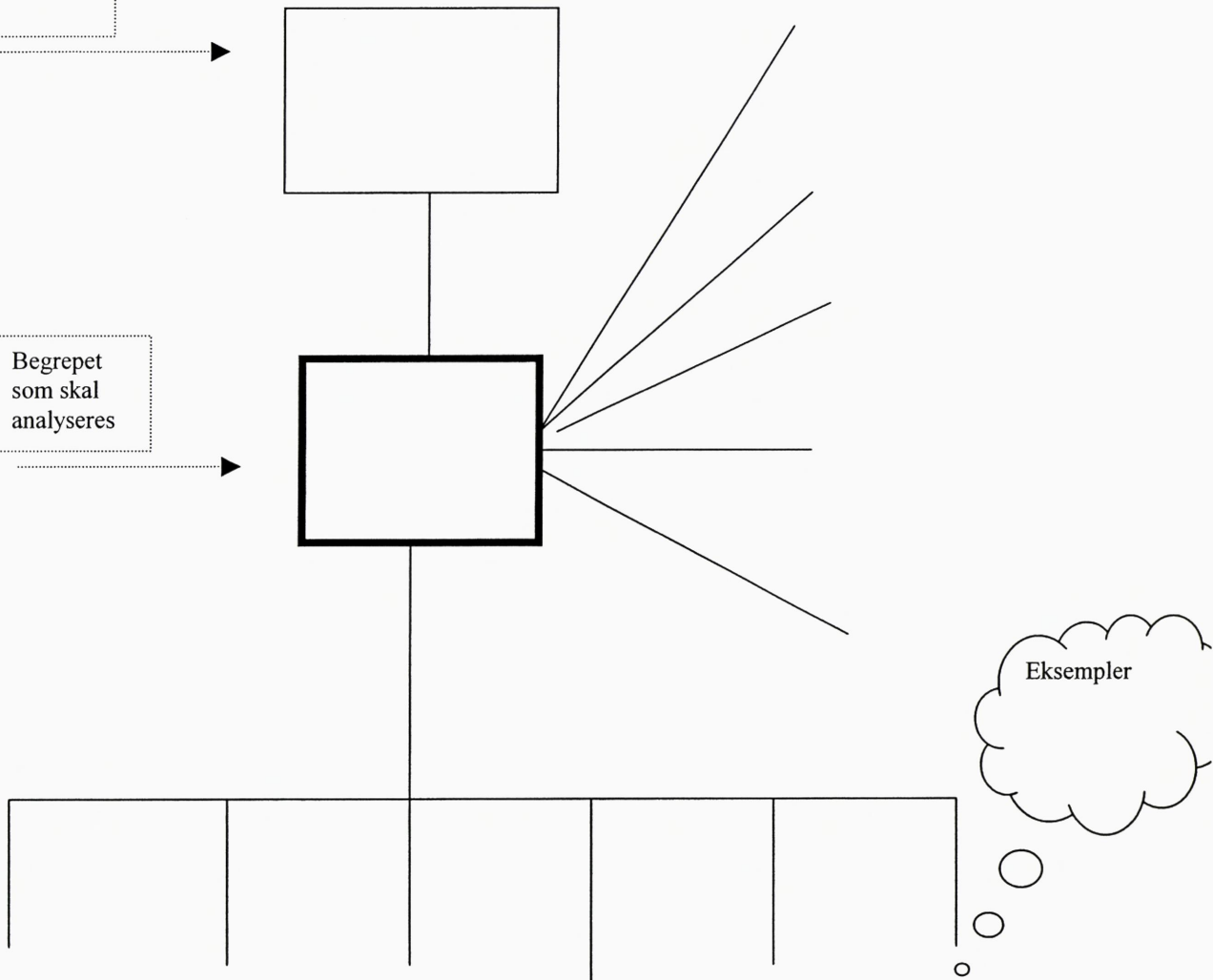
Læring foregår i denne situasjonen ved aktiv hypoteseprøving. Læring blir en form for strategisk problemløsning.

Begrepskart som kan benyttes for å klassifisere ett begrep.

Overbegrep

Egenskaper, karakteristika ved begrepet

Begrepet som skal analyseres

Styrkenotater

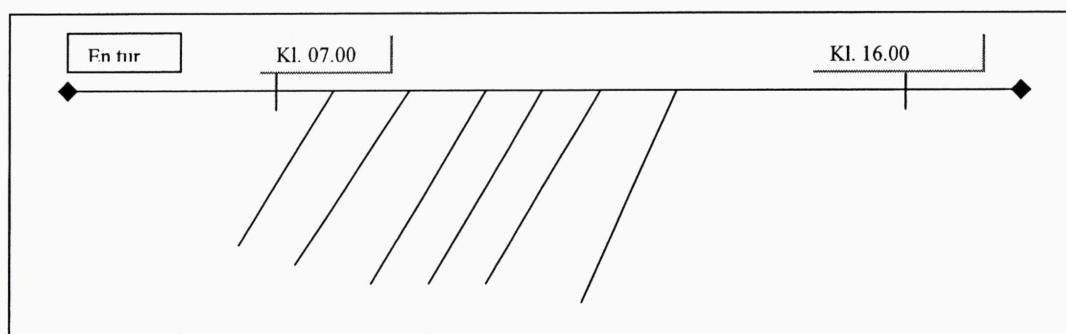
Denne arbeidsformen går ut på å strukturere lærestoffet og lage en disposisjon. Det mest sentrale i en tekst er styrke 1, detaljer som støtter hovedideen kalles styrke 2, mens detaljer som understøtter momenter på nivå 2, blir styrke 3, osv.

Eksempel på et styrkenotat:

- 1 Nord - Norge
- 2 Harstad
- 3 Festspillene

Erfaringer har vist at styrkenotat lettest lar seg innføre som en videreføring av tankekartene, for å rydde/strukturere tankekartet (Engen, 2002).

En annen måte å bevisstgjøre struktur på er å la elevene lage en handlingslinje/tidslinje:

BERIKE LÆRESTOFFET

Læresamtalen

Det å stoppe opp - før, under og etter læringsarbeidet - for å snakke med medelev, vil være ett nyttig tiltak for å snakke om egne kunnskaper og tidligere erfaringer og for å reflektere rundt teksten. En kan starte en læringsøkt ved at elevene leser overskriften på temaet, eventuelt ser på et bilde som illustrerer tema som skal studeres. Deretter kan elevene organiseres parvis for å fortelle hverandre hva de tror tema omhandler og begrunne sine antagelser. For å bruke læresamtalen må den være:

- ❖ En vanlig arbeidsform i klassen
- ❖ Kommunikasjonsansvaret fordelt mellom elevene
- ❖ Krystallklare arbeidsoppgaver (elevene må vite hva de skal snakke om)
- ❖ Korte samtaler (2- 3 minutters varighet).

Tang (1998) (referert i Prosser og Trigwell (1999)) studerte forskjellen mellom studenter som jobbet mye alene og studenter som valgte å jobbe i små grupper. Hva fikk studentene ut av jobbe alene kontra det å jobbe i små grupper?

Læringsresultat	Gruppearbeid (%)	Selvstudie (%)
• Organisere informasjonen.	32	80
• Løse oppgaver til teksten.	24	20
• Kopiere fra materialet.	18	40
• Fokusere på de grunnleggende begreper.	9	20
• Sammenligne informasjon	18	0
• Supplere hverandre på manglende informasjon.	18	0
• Relatere informasjonen.	15	0
• Kritisere hverandres ideer.	12	0
• Dele og utveksle ideer.	12	0
• Analyser informasjonen.	6	0
• Gi støtte.	6	0
• Argumentere.	3	0

Resultatene viser at studentene får en rikere - bredere - gjennomgang av lærestoffet i grupper enn ved selvstudier.

Skrive for å lære

Olga Dysthe (1995; ss 88-90) skiller mellom to typer skriving. På den ene siden er skriving for å tenke, lære og utforske et lærestoff og den andre skriving for å kommunisere med andre og presentere et lærestoff. I det første tilfelle er prosessen viktigst, i det andre tilfelle produktet.

Skriving for å tenke og lære	Skriving for å kommunisere
<ul style="list-style-type: none"> • Kjennetegn Utprøve, utforske, spørre, ”oppdagende tenkning”, kreativ, Personlig integrasjon av kunnskap, Skriveorientert • Mottaker En selv, medstudenter, lærer som dialogpartner. • Form Personlig språk, ekspressivt, ufullstendig, ikke vekt på det formelle. • Formål Forklare for seg selv, ”tenke med pennen”. • Sjanger Journal/logg, brev, notat, friskriving, første utkast ”tenketekster. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kjennetegn Framstile, ”kritisk tenkning”, analytisk, objektiv forståelse av kunnskap, mottakerorientert. • Mottaker Utenforstående, ”offentlighet”, lærer som evaluator. • Form ”offisielt språk”, informativt, omskrivning/revisjon, formelt korrekt. • Formål Forklare, presentere for andre, kommunisere med andre. • Sjanger Oppgaver, essay, artikkel, rapport, forretningsbrev.
Prosesen viktigst	Produktet viktigst

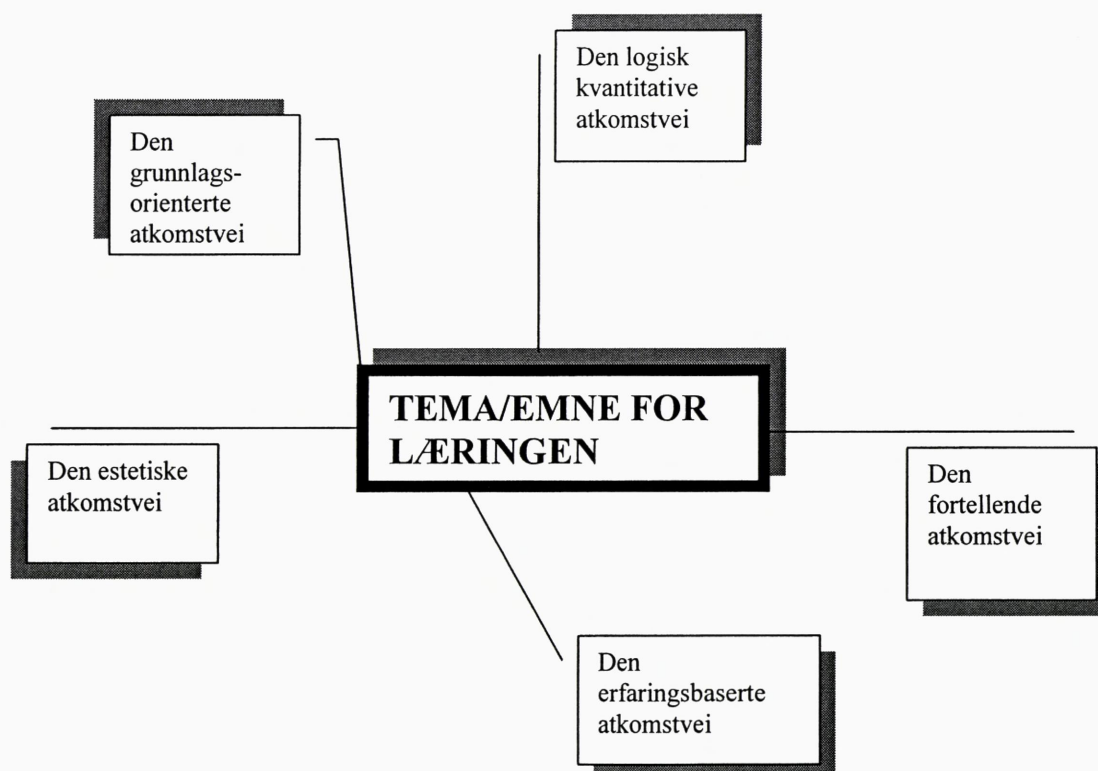
En mulig strategi ved læring er å skifte mellom disse to skrivemåtene, dette vil være med på å hjelpe elevene til å få ett eierforhold til læringsproduktet.

Ulike perspektiver

Halfway Mountain av Aksel Sandemose

Det ligger et fjell i det indre av Newfoundland, det heter Halfway Mountain. Det rager opp i et plant skogland og synes derfor kanskje høyere enn det er. Jeg har vært rundt det på en jakttur, og da la jeg merke til hvordan et slikt fjell er blitt noe helt annet hver gang en har beveget seg bare et lite stykke. Du kan få tusen beskrivelser av Halfway Mountain, og alle er like riktige. Jeg kjenner en trang til å si deg dette nu, at fjellet er stort, og det er mangesidet, men den som lå i lenker på jorden så bare Halfway Mountain fra det stedet der han lå.

Jeg velger halfway mountain fordi man kan nærme seg ett tema/emnet fra forskjellige synsvinkler, og se på tema/emnet med forskjellige "briller". Her kan man bruke innfallsvinklene til Howard Gardner (1993), som gir følgende bilde:

Sluttkommentarer

For å være strategisk må elevene være bevisst situasjonen de er i, de må vite hva læringsmålet er, vite hvordan de kan nå målet, ha relevante læringsferdigheter (lese-, skrive-, og samarbeidsevner), også gjøre et valg om hvilken fremgangsmåte de ønsker å bruke. Men er

elevene så rasjonelle når vi står overfor en læringsoppgave? Ett nøkkelord innen nyere teorier om beslutninger er begrepet "begrenset rasjonalitet". Dette begrepet kommer fra beslutningsforskeren Herbert Simon⁷ og han viste at menneske gjør en del innskrenkninger når beslutninger skal fattes. Særlig når problemet skal fortolkes. Vi fester oss ved spesielle egenarter av problemet og utvikler forenklet mentale modeller av problemet. Og når vi søker etter løsninger så velger vi ofte ut det første som vi tror løser problemet (satisfiering). (Kaufmann og Helstrup, 2000). Så det er særdeles viktig hvordan lærer organiserer undervisningen- hvordan hun ønsker at elevene skal jobbe med det skolefaglige. Vi kan ikke overlate dette til elevene selv, da fraskriver du deg muligheten til å påvirke hva elevene lærer. Alle elever vil lære noe på skolen, men spørsmålet er hva de lærer.

⁷ Herbert Simon er professor i kognitiv psykologi ved Carnegie - Mellon Universitetet i USA og fikk Nobelpris i økonomi i 1978.

Litteratur

- Biggs, J. (1987): *Student Approaches to Learning and Studying*. Hawthorne, Victoria, Australian Council for Educational Research Limited.
- Bjørgen, I.A. (1992): *Artikler i anvendt læringspsykologi*. Psykologisk institutt, Universitetet i Trondheim.
- Bjørgen, I.A. (2000): Ansvar for egen læring, historien om et begrep. *Norsk pedagogisk tidsskrift* 4-5 ss. 227 - 240 .
- Bjørgen, I.A. (1991) : *Ansvar for egen læring*. Gjøvik, Tapir forlag.
- Dysthe, O. (1995): *Det flerstemmige klasserommet. Skrivning og samtale for å lære*. Oslo, ad Notam Gyldendal
- Engen, L. (2002): *Notat: Strategier for leseforståelse og læring*. Senter for leseforskning.
- Egidius, H. (2000): *Psykologisk leksikon*. Aschehoug.
- Gardner, H.(1993): *Slik tenker og lærer barn - og slik bør lærere undervise*. Praxis Forlag.
- Hattie, J., Biggs, J. & Purdi, N. (1996): Effects of Learning Skills Interventions on Student Learning: A Meta- Analysis. *Review of Educational Research*, Vol.66, No.2, pp. 99 - 136.
- Helstrup, T. (1997): Tradisjonell læringspsykologi. I boka Raaheim, K. Og Nielsen, G. H. (1997): *En innføringsbok i psykologi for universiteter og høyskoler*. Oslo, Cappelen Akademiske forlag.
- Helstrup, T. og Kaufmann, G. (2000): *Kognitiv psykologi*. Bergen, Fagbokforlaget.

Hole, K. (1999): *Strategier for læring og forståelse*. I Hansen, A., Hole, K. og Lunde, O. (1999): *Lærevansker i norsk og matematikk: refleksjoner om likheter og ulikheter som grunnlag for spesialpedagogiske tiltak*. Monografi, PP-tjenestens materiellservice; nr 24.

Juul, J. (1996) : *Ditt kompetente barn : på vei mot et nytt verdigrunnlag for familien*. Oslo : Pedagogisk forum.

Kaufmann G. og Kaufmann A. (1996): *Psykologi i organisasjon og ledelse*. Bergen, Fagbokforlaget.

Martin, E., Prosser, M., Trigwell, K., Ramsden, P. & Benjamin, J. (2000): What university teach and how they teach it. *Instructional Science* 28(5-6): 387- 412.

Prosser, M. & Trigwell, K. (1999): *Understanding Learning and Teaching. The Experience in Higher Education*. Buckingham, Open University Press.

Raaheim, A. og Raaheim, K. (red.) (2001): *Læring hos voksne*. Sigma Forlag AS.

Strømsø, H. (2001): *Syv studenter leser. En teoretisk og emirisk studie av lesing i høyere utdanning*. Dr. polit. avhandling. Universitetet i Oslo.

Sørhaug, T. (2001) forord i boka Sennett, R. (2001): *Det fleksible mennesket. Personlige konsekvenser av å arbeide i den nye kapitalismen*. Bergen, Fagbokforlaget.

Publikasjonsliste fra Høgskolen i Harstad

Fra og med 1996 ble tidligere publikasjonsserier ved Høgskolen i Harstad erstattet med en **Skriftserie** og en **Arbeidsnotatserie**.

Skriftserien - ISSN 0807-2698

- 2002/09 **Tor J Schjelde:** "Læring og Forståelse" (ISBN 82-453-0179-5) Kr. 60,-
- 2002/08 **Lars Bjørgum:** " Rapport fra konferansen *Seksuelle overgrep mot barn* i Harstad, 1. – 2. november 2001 " (ISBN 82-453-0178-7) Kr. 130,-
- 2002/07 **Odd Birger Hansen:** "Regnskap i en entreprenøriell kontekst. En casestudie av et konsern i vekst" (ISBN 82-453-0177-9) Kr. 130,-
- 2002/06 **Terje Thomsen:** "Ansvar for egen læring på ti minutter" (ISBN 82-453-0176-0) Kr. 50,-
- 2002/05 **Inger S Martinussen:** "Basal sansestimulering SNOEZELEN – del av et undervisningsopplegg" (ISBN 82-453-0175-2) Kr. 50,-
- 2002/04 **Gunn Karin Stenhaus:** "Omsorgens uttrykk i operasjonssykepleie. En kvalitativ studie av operasjonssykepleiernes hverdag" (ISBN 82-453-0174-4) Kr. 120,-
- 2002/03 **Odd Birger Hansen:** "Regnskap, entreprenørskap og kontekst. En introduksjon" (ISBN 82-453-0173-6) Kr. 90,-
- 2002/02 **Ingvild Marheim Larsen / Ole-Jacob Skodvin:** "Evaluering av administrasjonen ved Høgskolen i Harstad" (ISBN 82-453-0172-8) Kr.100,-
- 2002/01 **Hege Lerkerød:** "Død på menyen. Alderdom, måltider og dødsriter belyst ved institusjonen - sykehjem" (ISBN 82-453-0170-1) Kr.100,-
- 2001/07 **Rikke Gürgens:** "Tegn i tiden – minoritetskultur eller ren kunst" (ISBN 82-453-0166-3) Kr. 90,-
- 2001/06 **Lars Bjørgum:** "Fosterhjemsplassering av innvandrerbarn: Hva avgjør plassering i norsk vs etnisk fosterhjem?" (ISBN 82-453-0165-5) Kr. 90,-
- 2001/05 **Odd Birger Hansen:** "Noen styringsmessige utfordringer i nystartede virksomheter" (ISBN 82-453-0164-7) Kr. 50,-
- 2001/04 **Trond Hammervoll:** "Governance problems in vertical interorganisational relationships: A dependence perspective". (ISBN 82-453-0163-9) Kr. 80,-
- 2001/03 **Randi Saasen:** " På nye stier – En evaluering av samordnerens rolle i 6 familierådslag i Harstad/Kvæfjord" (ISBN 82-453-0161-2) Kr. 70,-
- 2001/02 **Odd Birger Hansen:** "Topplederlønn – belyst ut fra ulike teoretiske perspektiver" (ISBN 82-453-0160-4) Kr. 50,-
- 2001/01 **Anne Marie Bakken:** "Rehabilitering i kommunene i Nordland, Troms og Finnmark (ISBN 82-453-0159-0) Kr. 90,-

- 2000/14 **Lars Bjørgum:** Barn og skilsmisse: Konsekvenser for utvikling av barn og unges identitet, intimitet og kjærlighetsforhold (ISBN 82-453-0155-8) Kr. 60,-
- 2000/13 **Arild Wikan:** From Chaos to Chaos – *An Analysis of a Discrete Age-structured Prey-Predator Model* (ISBN 82-453-0153-1) Kr. 60,-
- 2000/12 **Terje Thomsen / Bjørn-Eirik Johnsen / Viktor Sommerbakk:** «Nære studier for fjerne studenter?». (ISBN 82-453-0151-5) Kr. 100,-
- 2000/11 **Stein Mikkelsen:** «Problemer og paradokser i forebyggende arbeid». (ISBN 82-453-0150-7) Kr. 50,-
- 2000/10 **Tor Schjelde:** «Læring, undervisning og vurdering/eksamen ved vernepleierutdannelsen». (ISBN 82-453-0148-5) Kr. 70,-
- 2000/09 **Turid Kayser Kvalø:** «Byråkraten og klienten i velferdsstaten». (ISBN 82-453-0146-9) Kr. 50,-
- 2000/08 **Ruben Moi:** «'Anonymous: *Myself and Pangur*': What is the point of Paul Muldoon's postmodernist play in *Hay*?». (ISBN 82-453-0145-0) Kr. 50,-
- 2000/07 **Harald Torsteinsen:** «Den økte effektivitetsfokuseringen i norske kommuner - - *motefenomen eller rasjonell nyorientering?*». (ISBN 82-453-0144-2) Kr. 50,-
- 2000/06 **Ruben Moi:** «Dissertation, discourse, différance and dissemination: an attempt to apprehend the Derridean movements of writing.». (ISBN 82-453-0143-4) Kr. 50,-
- 2000/05 **Viggo Andreassen:** «Arbeidsledighet og økonomisk teori». (ISBN 82-453-0142-6) Kr. 60,-
- 2000/04 **Viggo Andreassen:** «Nytte-Kostnadsanalyse som beslutningsverktøy». (ISBN 82-453-0141-8) Kr. 80,-
- 2000/03 **Viggo Andreassen:** «Ulike årsaker til offentlig intervensjon i et lands økonomi. » (ISBN 82-453-0139-6) Kr. 60,-
- 2000/02 **Grete Hagebakken:** «Privatisering av eldreomsorg: Med Sverige som forbilde? *En gjennomgang av svenske erfaringer og holdninger til kommersiell privatisering av eldreomsorg, sett i sammenheng med dagens norske situasjon*» (ISBN 82-453-0138-8) Kr. 70,-
- 2000/01 **Ådne Danielsen:** «Mot New Public Management i Norske kommuner? Om reformer og omstillingsprosesser i kommunal sektor». (ISBN 82-453-0136-1) Kr. 70,-
- 1999/18 **Jan-Sverre Isaksen** «Ekstern analyse av kortsiktig konkursrisiko for modne aksjeselskaper». (ISBN 82-453-0135-3) Kr. 70,-
- 1999/17 **Harald Bergland / Pål Andreas Pedersen** «Regulering av forurensninger fra produsenter og konsumenter». (ISBN 82-453-0134-5) Kr. 70,-
- 1999/16 **Arild Wikan** «Periodic Phenomena in a Discrete Age-Structured Prey-Predator Model - *I Density Dependent Survival Probabilities*». (ISBN 82-453-0133-7) Kr. 60,-
- 1999/15 **Ådne Danielsen** «Metaforbruk i organisasjonsteoretisk litteratur». (ISBN 82-453-0132-9) Kr. 60,-
- 1999/14 **Turid Kayser Kvalø** «Du kan ikke sitte på rumpa og vente på studiekvalitet – *Hva er studiekvalitet og hvordan måle det?*». (ISBN 82-453-0131-0) Kr. 90,-

- 1999/13 **Marit Ruth Rustad** «Osorgsideologi i praksis - *En studie av hverdagsliv til mennesker med psykisk utviklingshemming, sett i lys av ansvarsreformens intensjoner*». (ISBN 82-453-0130-2) Kr. 120,-
- 1999/12 **Hilde Nordahl-Pedersen:** «Brukernes erfaringer med trygdekontoret». (ISBN 82-453-0129-9) Kr. 70,-
- 1999/11 **Mette Ravn Midtgard / Jan Vidar Haukeland:** «Fiskeværet som feriested». (ISBN 82-453-0128-0) Kr. 50,-
- 1999/10 **Tor J. Schjelde:** «Vernepleiere, sosionomer og barnevernspedagoger i skolen. *Hvilken formell kompetanse har de og hvilke arbeidsoppgaver bør de ha i skolen?*». (ISBN 82-453-0126-4) Kr. 50,-
- 1999/9 **Steinar Johansen:** «Konkurransetsetting av pleie og omsorgstjenester - *Rasjonell handling eller legitim tilpasning- Organisasjonsteoretiske utfordringer for en empirisk studie*». (ISBN 82-453-0126-4) Kr. 60,-
- 1999/8 **Rikke Gürgens:** «Å forske på annerledeshet. *Det usedvanlige teater sett som et semiotisk fenomen, en hermeneutisk prosess og et terreng for 'grounded theory'*». (ISBN 82-453-0125-6) Kr. 50,-
- 1999/7 **Ådne Danielsen:** «FINNES DET EN POSTMODERNE POLITIKK? *Tanker rundt modernitet og postmodernitet som samfunnsmessige tilstander med omsorgspolitik for mennesker med psykisk utviklingshemming som eksempel*». (ISBN 82-453-0124-8) Kr. 50,-
- 1999/6 **Ådne Danielsen:** «Organisasjonsfeltbegrepet innenfor nyinstitusjonell organisasjonsteori» (ISBN 82-453-0122-1) Kr. 50,-
- 1999/5 **Harald Torsteinsen:** «Effects of privatization and competitive tendering on local government – a comparative study.» (ISBN 82-453-0121-3) Kr. 50,-
- 1999/4 **Rolf Wynn:** «Conversation Analysis and the Conversational Rules» (ISBN 82-453-0119-1) Kr. 50,-
- 1999/3 **Stein Mikkelsen:** «SAFE COMMUNITY - SYMBOL OG SAMARBEID Sluttrapport fra studie av lokalt ulykkesforebyggende arbeid organisert etter WHO's Safe Community (Trygge Lokalsamfunn)-modell.» (ISBN 82-453-0118-3) Kr. 60,-
- 1999/2 **Terje Thomsen:** «Mot fremtidens utdannelser - *om skjønnheten og udyret i høgre utdanning*». (ISBN 82-453-0117-5) Kr. 50,-
- 1999/1 **Rolf Utkvitne:** «Harstad og nyetableringer i detaljhandelen». (ISBN 82-453-0115-9) Kr. 90,-
- 1998/20 **Rikke Gürgens:** «Regiroller og teaterorganisering. *Casestudie av Bentein Baardsons regi av 'Garmann & Worse & Co' på Rogaland teater.*» (ISBN 82-453-0114-0) Kr. 130,-
- 1998/19 **Tore Høgås:** «Deconstructing and Reconstructing the Text: Intertextualities of Literature, Body, and Nature in Jane Smiley's A Thousand Acres.» (ISBN 82-453-0113-2) Kr. 130,-
- 1998/18 **Harald Torsteinsen:** «Om å skynde seg langsomt. Hvordan skape oppslutning om organisasjonsreformer i kommunesektoren?» (ISBN 82-453-0112-4) Kr. 40,-
- 1998/17 **Truls Erikson:** «Intellektuell kapital: Hvilke grep må til?» (ISBN 82-453-0111-6) Kr. 40,-

- 1998/16 **Ruben Moi:** «Voice and Vision - An analysis of the Allegorical Aspects in Seamus Heaney's Oevre» (ISBN 82-453-0110-8) Kr. 120,-
- 1998/15 **Tore Einar Johansen / Kjell Toften:** «Retraining of Russian Military Officers - a feasibility study» (ISBN 82-453-0109-4) Kr. 50,-
- 1998/14 **Alexander Kwesi Kassah:** «The Community Idea» (ISBN 82-453-0107-8) Kr. 50,-
- 1998/13 **Alexander Kwesi Kassah:** «Community-Based Rehabilitation in the city: A case of Jamestown-Accra, Ghana» (ISBN 82-453-0105-1) Kr. 50,-
- 1998/12 **Kjell Toften:** «Chain Integration in the Norwegian Hotel Industry - industry overview, causes, and some strategic implications (ISBN 82-453-0104-3) Kr. 50,-
- 1998/11 **Baard Borge:** «NS' mange ansikter: Innholdsanalyse av et propagandaskrift fra 1944» (ISBN 82-453-0103-5) Kr. 70,-
- 1998/10 **Truls Erikson:** «Entrepreneurial Capital - The Emerging Venture's Most Important Asset & Competitive Advantage» (ISBN 82-453-0098-5) Kr. 40,-
- 1998/9 **Anne Marit Bygdnes:** «Toalett-trening av mennesker med psykisk utviklingshemming. En teoretisk drøfting og et empirisk bidrag». (ISBN 82-453-0097-7) Kr. 120,-
- 1998/8 **Tanja Susann Ihlhaug/Leif Hugo Hansen:** «Medbestemmelse eller mer bestemmelse? - bruker lederne de tillitsvalgte?» - *En undersøkelse om ledelsesatferd og ansattes medbestemmelsesrett i kommunal virksomhet i Troms Fylke.* (ISBN 82-453-0096-9) Kr. 90,-
- 1998/7 **Kjell Toften:** «Express Reiser - Scandinavian Package Tour Industry» ISBN 82-453-0095-0) Kr. 40,-
- 1998/6 **Stein Mikkelsen:** «Safe Community - Symbol and Co-operation. A study of inter-sectoral co-operation and development in a Norwegian community» (ISBN 82-453-0094-2) Kr. 50,-
- 1998/5 **Truls Erikson:** «A Study of Entrepreneurial Intentions Among a Cohort MBAs - The Extended Bird Model». (ISBN 82-453-0093-4) Kr. 50,-
- 1998/4 **Arild Wikan:** «4 Periodicity in Leslie Matrix Models with Density Dependent Survival Probabilities» (ISBN 82-453-0092-6) Kr. 70,-
- 1998/3 **Arild Wikan:** «Dynamical Consequences of Reproductive Delay in Leslie Matrix Models with Nonlinear Survival Probabilities» (ISBN 82-453-0091-8) Kr. 70,-
- 1998/2 **Terje Thomsen:** «Gruppeintervjuet - avgrensing, anvendelse og anvisning» (ISBN 82-453-0089-6) Kr. 50,-
- 1998/1 **Alexander Kwesi Kassah:** «Community Based Rehabilitation and Stigma Management by Physically Disabled People in Ghana». (ISBN 82-453-0088-8) Kr. 50,-
- 1997/17 **Tore L.Jensen:** «Interorganizational Governance Structure and Outlet Economic Performance». An Application of Accounting Data in Interorganizational Performance Measurement. (ISBN 82-453-0088-8) Kr. 110,-
- 1997/16 **Tore L.Jensen:** «En analyse av ukedagseffekter i futuresmarkedet for elektrisk kraft». (ISBN 82-453-0086-1) Kr. 50,-
- 1997/15 **Baard Borge:** «Krig, oppgjør og nasjonal konsensus - Etterkrigs- oppgjørens sosiale virkninger i Nederland, Danmark og Norge». (ISBN 82-453-0084-5) Kr. 50,-

- 1997/14 **Tore Einar Johansen:** «Myter og virkelighet om samer - 'de e forskjell på folk og finna'» (ISBN 82-453-0083-7) Kr. 40,-
- 1997/13 **Eli Samuelsen:** «Den besværlige tiden» - Betragtninger om praksisopplæringen i sykepleierutdanningen (ISBN 82-453-0082-9) Kr. 50,-
- 1997/12 **Eli Samuelsen:** «Du er ikke verdig en plass i herberget – Refleksjon over etikk og etiske vurderingers plass i sykepleien» (ISBN 82-453-0081-0) Kr. 50,-
- 1997/11 **Vegard A. Schancke/Miriam G. Lukwago:** «A Programme for Early Intercultural Psychosocial Intervention for Unaccompanied Minor Asylum Seekers and Refugees (EM) - a Group Approach» (ISBN 82-453-0080-2) Kr. 50,-
- 1997/10 **Hilde Nordahl-Pedersen:** «Alternativ medisin og skolemedisin - en paradigmediskusjon» (ISBN 82-453-0068-3) Kr. 50,-
- 1997/9 **Inger Aksberg Johansen:** «Reminisens i et interaksjonsperspektiv - En kvalitativ undersøkelse basert på intervju med eldre og sykepleiere» (ISBN 82-453-0079-9) Kr. 120,-
- 1997/8 **Aud Merethe Alme:** «Lønnsreform og ledermobilitet - Metodiske tilnærminger og resultater» (ISBN 82-453-0078-0) Kr. 70,-
- 1997/7 **Truls Erikson:** «Should Managerial Competence be in the Retail Growth Performance Equation?». (ISBN 82-453-0076-4) Kr. 50,-
- 1997/6 **Børre Kristiansen/Steinar Johansen:** «Rammer for omsorg - Alternative modeller for organisering av Hamarøy Bygdeheim» (ISBN 82-453-0071-3) Kr. 70,-
- 1997/5 **Truls Erikson:** «Retail Profit Performance and The Relationship to Marketing Outcomes and Financial Structure» (ISBN 82-453-0075-6) Kr. 50,-
- 1997/4 **Rolf Utkvitne:** «Kompetanse i Detaljhandelen». (ISBN 82-453-0064-0) Kr. 70,-
- 1997/3 **Hilde Nordahl-Pedersen (red.):** «Konferanserapport fra Helsedagene i Nord-Norge 1996». (ISBN 82-453-0069-1). Kr. 150
- 1997/2 **Truls Erikson:** «A Study of Career Choice Intentions Among a Cohort HBS MBA Candidates. The Ajzen Model». (ISBN 82-453-0074-8). Kr. 70,-
- 1997/1 **Truls Erikson:** «An Empirical Study of Entrepreneurial Choice Intentions Among a Cohort of MIT Sloan Fellows. The Shapero Model». (ISBN 82-453-0072-1) Kr. 50,-
- 1997 **Stine Margrethe Hem/Ådne Danielsen/Anne Marie Bakken:** «Ansvarsreformen i Kvæfjord - En stor oppgave til en liten kommune». (ISBN 82-90586-49-3, i samarb. med Diaforsk) Kr. 190,-
- 1996/1 **Arne-Johan Johansen:** «Fra Dårkiste til normalisert omsorg». (ISBN 82-453-0063-2). Kr. 100,-

Arbeidsnotatserien - ISSN 0809-2567

- 2002/1 **Tor J Schjelde:** "Lære å studere" (ISBN 82-453-0169-8) Kr. 60,-
- 2001/5 **Kristian Floer:** "Studieevaluering våren 2001 – noen utvalgte studier"

(ISBN 82-453-0167-1) Kr. 90,-

- 2001/4** **Trond Hammervoll:** "Cooperation types in vertical interorganisational relationships".
(ISBN 82-453-0162-0) Kr. 40,-
- 2001/3** **Harald Torsteinsen:** "Coordination in a fragmented system. On the use of contracts in local government." (ISBN 82-453-0158-2) Kr. 40,-
- 2001/2** **Harald Torsteinsen:** "Koordinering og styring av fragmenterte systemer. Om overgangen fra hierarki til kontrakt i kommunesektoren." (ISBN 82-453-0157-4) Kr. 50,-
- 2001/1** **Kåre Tormod Nilsen / Sigurd Wolden / Tore Einar Johansen:** "Kunnskapsbase og kunnskapsoverføring som lønnsomme innsatsfaktorer for vekst i reiselivsnæringen."
(ISBN 82-453-0156-2) Kr. 70,-
- 2000/3** **Harald Torsteinsen:** «Når legitimiteten forvittrer. Endringer i regionale elitors holdning til fylkeskommunen 1996-99" (ISBN 82-453-0152-3) Kr. 60,-
- 2000/2** **Trond Hammervoll:** "The need for supply chain management: A dependence perspective"
(ISBN 82-453-0149-3) Kr. 50,-
- 2000/1** **Harald Torsteinsen:** «Privatisering og konkurranseutsetting i kommunesektoren - effekter på ledelse, organisering og styring ». (ISBN 82-453-0147-7) Kr. 50,-
- 1999/2** **Kristian Floer:** «Hvordan bli en mer effektiv student? - Et studiehefte om tema STUDIEVEILEDNING». (ISBN 82-453-0120-5) Kr. 50,-
- 1999/1** **Rolf Wynn:** «Sykdomslære. En innføring i noen sykdommers årsaker, symptomer og behandling». Et kompendium for helsefagstudenter generelt og vernepleierstudenter spesielt. (ISBN 82-453-0116-7) Kr. 80,-
- 1998/2** **Kjell Toften:** «Reiselivsnæringen i et markedsføringsperspektiv - en introduksjon» Et kompendium for RE 4 Turistmarkedsføring
(ISBN 82-453-0108-6) Kr. 70,-
- 1998/1** **Anne Marit Bygdnes:** «Toalett-trening av psykisk utviklingshemmede»
(ISBN 82-543-0099-3) Kr. 70,-
- 1997/2** **Aud Merethe Alme:** «Prosjektskisse: Tjenestemannsorganisasjoner og forvaltningsreformer».
(ISBN 82-453-0085-3) Kr. 50,-
- 1997/1** **Truls Erikson:** «Applying the Canonical Structure of Analysis by Means of Algebra on Managerial Competence and Retail Growth Performance Variables».
(ISBN 82-453-0077-2) Kr. 40,-

Bestilling av publikasjoner

Jeg bestiller herved:

Navn på serien	Nummer	Forfatter	Tittel	Pris
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ved samlet kjøp over kr. 500 dekker Høgskolen i Harstad porto/frakt - ellers kommer porto i tillegg.

Navn:

Organisasjon:

Adresse:

Postnr. /sted:

Tlf.: Fax:

Vennligst fyll ut skjemaet og returner til:

Høgskolen i Harstad, 9480 Harstad
Tlf.: 77 05 81 00 Fax: 77 05 81 01

Visste du at...

... Høgskolen i Harstad med sine ca 1.000 studenter er blant landets minste høgskoler. Et godt studiemiljø og en uformell tone med nærhet og god oppfølging av den enkelte student preger skolen. Ved årsskiftet 1996/97 flyttet vi inn i nye lokaler som ligger idyllisk og sentralt plassert ved byens havnepromenade.

... våre to fagavdelinger - økonomi-/samfunnsfag og helse-/sosialfag - gir flere studiemuligheter blant ulike grunnutdanninger og videreutdanninger:

Grunnutdanninger:

- Varehandel og distribusjon
- Økonomi og administrasjon
- Reiseliv og turisme
- Engelsk grunnfag
- Statsvitenskap grunnfag
- Barnevernpedagogutdanning
- Sykepleierutdanning
- Vernepleierutdanning

Videreutdanninger:

- Revisjon
- Internasjonal handel
- Ledelse og organisasjon
- Helse- og sosialadministrasjon
- Rehabilitering
- Psykisk helsearbeid
- Reiseliv og turisme

... foruten ordinære undervisningsoppgaver og kurs påtar Høgskolen i Harstad seg også forsknings- og utredningsoppdrag for næringslivet og det offentlige. Våre ca. 60 fagansatte innehar høy kompetanse og dekker et bredt faglig spekter: Økonomi/administrasjon, sosialøkonomi, ledelse/organisasjon, statistikk, statsvitenskap, sosialantropologi, sosiologi, engelsk, matematikk, pedagogikk, spesialpedagogikk, vernepleie, psykologi, sykepleievitenskap, jus.

Besøksadresse: Havnegata 5, 9405 Harstad

Postadresse: 9480 Harstad

-Telefon 77 05 81 00. Telefaks 77 05 81 01

Internett: <http://www.hih.no>

HØGSKOLEN I HARSTAD

